

Patrizio Lainà

4.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunta ti 5.10.2021 klo 12.00

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, HE 146/2021 vp

- Elvytys tukee koronavaikeuksista palautumista
- Ulosoton helpottaminen vahvistaisi työllisyyttä ja julkista taloutta
- Samapalkkaisuusohjelma ja palkka-avoimuus eivät edistyneet
- Suora tuki-työ yrityksille verokannustinta parempi
- Ilmastopäätökset oikeita, mutta oikeudenmukainen siirtymä puuttuu

Koronapandemian aiheuttama talouskriisin hoito on onnistunut harvinaisen hyvin. **Kokonaistuotanto ja työllisyysaste ovat jo saavuttaneet koronavaikeuksia edeltävän tason.** Esimerkiksi globaalin finanssikriisin ja sitä seuranneen eurokriisin jälkeen BKT:n tason palautuminen kriisiä edeltävälle tasolle kesti noin vuosikymmenen. Nopean palautumisen ansiosta julkinen velkasuhde bruttokansantuotteeseen nähden tasoittuu jo ensi vuonna.

Finanssipolitiikan mitoitus onnistunut

Finanssipolitiikan mitoitus näyttää ensi vuoden osalta sopivalta. Finanssipolitiikka on kiristävää kuluvaan vuoteen nähden, mutta elvyttävää koronavaikeuksia edeltävään aikaan nähden. Toisin sanoen finanssipolitiikka säilyy elvyttävänä, mutta elvytystä vähennetään selvästi aiempaan verrattuna.

Nousukauden myötä elvyttämisen vähentäminen on perusteltua. Vielä ei kuitenkaan olla korkeasuhdanteessa, eikä talouden ylikuumenemista ole näköpiirissä.

Patrizio Lainà

4.10.2021

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan tuotantokuilu on jo lähellä sulkeutumista ensi vuonna. Huomionarvoista on, että **ensi vuoden maltillinen elvytys edesauttaa tuotantokuilun sulkeutumista.**

Veroratkaisut tiivistävät veropohjaa ja vähentävät veronkiertoa

Talousarvioesityksessä myönteistä on aktiivinen puuttuminen veronkiertoon. Luonnollisia henkilöitä koskeva arvonnousuvero on luontevaa ottaa käyttöön, sillä yrityksille on jo EU-lainsäädännön myötä olemassa vastaava vero.

Korkovähennyksiin puuttuminen uudistamalla korkovähennysrajoitussäännöstä rajaamalla tasevapautuksen soveltumista on myös perusteltu. Esimerkiksi jotkin sähkönsiirtoyhtiöt ovat hyödyntäneet korkovähennyksiä välttääkseen veroja. Lisäksi siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen uudistaminen on kannatettavaa.

Veropohjaa olisi ollut mahdollista tiivistää vielä enemmänkin esimerkiksi puuttumalla listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennukseen, jolle on vaikea löytää mitään kansantaloudellisia perusteita.

Ulosottoaikojen lyhentäminen olisi tehokas työllisyystoimi

Hallitus linjasi budjettiriihessä nopeavaikutteisista työllisyystoimista kuten pikakaistasta työperäisen maahanmuuton edistämiseksi ja opintotuen tuloajojen määräaikaisesta korottamisesta. Nämä toimet työvoiman kohtaannon parantamiseksi ovat tervetulleita.

Talousarvioesitys ei kuitenkaan sisältänyt julkista taloutta 110 miljoonalla eurolla vahvistavaa työllisyyskokonaisuutta. Tähän työllisyyskokonaisuuteen STTK on esittänyt ulosoton helpottamista esimerkiksi ulosoton suojaosan nostamista, ulosottoaikojen lyhentämistä tai velkajärjestelyyn pääsyn helpottamista.

Ulosottovelallisten aseman helpottaminen esimerkiksi **lyhentämällä ulosottovelkojen vanhenemisaikaa nykyisestä 15 vuodesta 5 vuoteen nostaisi työllisyyttä ja todennäköisesti riittäisi kattamaan hallituksen tavoitteen vahvistaa julkista taloutta 110 miljoonalla eurolla.**

Patrizio Lainà

4.10.2021

Koronakriisin johdosta monet ovat ajautuneet maksuvaikeuksiin, joten ulosoton helpottaminen olisi myös kädenojennus koronakriisistä eniten kärsineille.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ei edistynyt riittävästi, mutta hoitovelkaa puretaan

STTK jää kaipaamaan budjettiriihestä konkreettisia toimia palkkatasa-arvon edistämiseksi. **Samapalkkaisuusohjelma ja palkka-avoimuus eivät edistyneet budjettiriihessä.** Riskinä on, ettei hallitusohjelma toteudu näiden osalta. Positiivista on, että perhevapaauudistus on toteutumassa ensi vuonna.

STTK pitää välttämättöminä hallituksen hoito- ja palveluvelan purkuun kohdistamia lisäresursseja. Tähän tarkoitukseen varatut 125 miljoonaa euroa EU:n elpymis- ja palautussuunnitelman rahoituksesta ovat tarpeen ja tukevat sote-uudistuksen toteuttamista.

Sote-alan oma ohjelma osaavan työvoiman varmistamiseksi on tarpeellinen päätös, samoin kuin rahoituksen aikaistaminen sote-alueille. Sosiaali- ja terveystieteiden toiminnan turvaaminen koronan jälkeen on myös talouskasvun edellytys.

TKI-tavoite vaatii lisää kunnianhimoisia toimia

Talousarvioesityksessä otettiin askeleita kohti tki-osuuden nostamiseksi 4 %:iin BKT:stä, mutta tavoitteen toteutuminen vaatii huomattavasti lisää kunnianhimoisia toimenpiteitä.

On myönteistä, että budjettiriihessä peruttiin tieteseen ja tutkimukseen kaavailut leikkaukset. Hallitus päätti tukea tutkimus- ja kehittämistoimintaa verotuksessa tehtävällä 150 prosentin lisävähennyksellä vuosina 2022–2027. **STTK pitää suoraa tki-tukea yrityksille parempana kuin verokannustinta.**

Ulkomaisten tutkintojen tunnustamisen kehittäminen on tärkeä askel ja sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia osaavan työvoiman saatavuuteen.

Hallitus suuntaa 70 miljoonaa euroa ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaamisen. Tämä on tärkeää oppivelvollisuusiän nostamisen myönteisten vaikutusten ja ammatillisen koulutuksen laadun sekä saatavuuden varmistamiseksi.

Patrizio Lainà

4.10.2021

Lisäresurssit korkeakoulujen aloituspaikkoihin olisivat olleet tervetulleita. Hallituksen tavoite saada vähintään puolelle nuorista aikuisista korkeakoulututkinto vuoteen 2030 mennessä on edelleen ajankohtainen.

Ilmastotoimissa oikeudenmukainen siirtymä otettava vahvemmin mukaan

Ilmastotavoitteista on pidettävä kiinni ja niitä on vietävä määrätietoisesti kohti konkretiaa. Samalla on huolehdittava oikeudenmukaisesta siirtymästä. Parlamentaarisen seurantaryhmän avulla voidaan varmistaa, että ilmastotavoitteet ja -toimet ovat ylivaalikautisia ja pitkäjänteisiä.

Suurimmat vihreään siirtymään ja hiilineutraaliin hyvinvointiyhteiskuntaan liittyvät panostukset kohdistuvat **energiainfrastruktuuri-investointeihin, uuteen energiateknologiaan, investointeihin vähähiiliseen vetyyn, hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen sekä teollisuuden prosessien sähköistämiseen. STTK pitää näitä erittäin kannatettavina ja oikein kohdennettuina panostuksina sekä elinkeinopolitiikan että ilmaston kannalta.**

Vihreää siirtymää tukevaan TKI-rahoituskokonaisuuteen ehdotetaan yhteensä 93 miljoonan euron valtuuslisäyksiä Suomen Akatemialle sekä Business Finlandille. Nämä lisäpanostukset ovat kannatettavia.

Avustuksiin sähköisen raskaan liikenteen ekosysteemin kehittämishankkeeseen ehdotetaan 1,5 miljoonan euron määrärahaa. Lisäksi ehdotetaan 6 miljoonaa euroa hankinta- ja konversiotukiin. Niillä edistetään siirtymää vaihtoehtoihin, vähähiilisiä polttoaineita käyttäviin ajoneuvoihin ja luodaan liikenteeseen energiatehokkuushyötyjä tukemalla vähäpäästöisten ajoneuvojen osuuden kasvua autokannassa. Summat ovat pienehköjä, mutta askelia oikeaan suuntaan.

Talousarvioesityksessä ei valitettavasti ole mainintoja työntekijöiden oikeudenmukaisen siirtymän toimista, eikä osaamis- ja muutosturvatarpeiden selvitystyön käynnistämisestä. Myöskään veropolitiikan vaikutusten sosiaalista ulottuvuutta ja oikeudenmukaisuutta ei ole arvioitu osana uudistuksia.

Lausunto

158/2021/L 5/5
Liite 1

Patrizio Lainà

4.10.2021

STTK ry

Lisätietoja

Patrizio Lainà
pääekonomisti
0405834432
patrizio.laina@sttk.fi